

Nr 1036

Av herr **Svenning m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 169, med förslag till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 169:1964 har framlagts förslag till lag med vissa bestämmelser om provisoriska åtgärder i fråga om ändrad kommunindelning inverkan på fastighetsbildningsreglernas tillämplighet inom stad eller stadslignande samhällen.

Förslaget grundar sig i huvudsak på en av lantmäteristyrelsen den 12 februari 1962 framlagd promemoria i ämnet.

Enligt nu gällande lag skall vid sammanläggning av landskommun eller del därav med stadssamhälle eller av olika kommuner till en kommun av stadskaraktär lagen om fastighetsbildning i stad i princip gälla för hela stadsområdet och staden vara huvudman för fastighetsbildning inom staden. Lantmäteristyrelsens förslag innebär att detta system skulle avlösas av ett system, som i princip medför att landsbygdsreglerna skulle fortsätta att gälla inom det nya stadsområdet och det statliga lantmäteriet vara huvudman för fastighetsbildningen inom denna del av staden, den s. k. status quo-principen.

Den av lantmäteristyrelsen framlagda promemorian föranledde vid remissbehandlingen kraftiga och bestämda erinringar från stadskommunalt håll. Lagförslaget motiverades i promemorian med att lantmäteriets insatser i arbetet med jordbrukets yttre rationalisering och vissa nya former för bedrivande av detta arbete skulle hindras, om lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet inskränktes i territoriellt hänseende vid sammanläggning av stad och landskommun. Häremot anförde Svenska stadsförbundet att olägenheterna med en splittring av det kommunala mätningsväsendet inom en och samma stad torde böra bedömas som än allvarligare. Ett av skälen till ställningstagandet var att lagförslaget medförde ett delat huvudmannaskap inom fastighetsbildnings- och mätningsväsendet. Inom en stads landsbygdsområde skulle fastighetsbildningen, som är ett intregreerande led i plangenomförandet, komma att drivas utan den närmare tillsyn av stadens byggnadsnämnd, som är föreskriven i kungörelse 26 juni 1936, med därav följande risker att den erforderliga nära kontakten med den kommunala planeringen ginge förlorad. Även ur rent organisatorisk och arbetsekonomisk synpunkt bedömde stadsförbundet frågan om ett splittrat hu-

vudmannaskap, där de slopade kommungränserna skulle utgöra skiljelinjen, som icke rationell.

Sammanläggning av stad med landskommun får automatiskt till följd att stadens myndigheter övertar ansvaret för den framtida utvecklingen inom de nya stadsgränserna. En betydande uppgift i detta sammanhang är genomförandet av bostadsbyggnadsprogrammet. Detta för med sig skyldighet i form av markanskaffning, investeringsåtaganden för trafikapparat och övriga exploateringsåtgärder. Staden måste föra en aktiv lokaliseringspolitik beträffande bostäder, arbetsplatser och övriga verksamheter (skolor, sjukhus m. m.). Frågor beträffande markanvändningen handläggs av byggnadsnämnden genom upprättande av generalplaner och detaljplaner, fastighetsbildning samt byggnadslovgranskning. Fastighetsbildningen utgör i denna process ett led som inte får förbises. Härvid realiserar de uppgjorda planerna genom att de för bebyggelse avsedda områdena (fastigheterna) blir föremål för utbrytning och redovisning. Denna åtgärd är regelmässigt erforderlig för att bebyggelse över huvud taget skall kunna påbörjas. Av dessa skäl är det ur såväl det allmännas som den enskildes synpunkt viktigt att fastighetsbildningen handhas av den myndighet som svarar för samhällsbyggandet. Får inte denna verksamhet ske i den takt som kommunen själv bestämmer, kan fastighetsbildningen och därmed sammanhängande arbetsuppgifter bli en besvärande flaskhals i bostadsproduktionen och samhällsbyggandet i övrigt.

Man kan hysa tveksamhet om lantmäteriet har de nödvändiga resurserna att svara för förrättningsverksamheten i de med en stad sammanlagda landskommunerna. Hitintills har dessa resurser varit starkt begränsade, och förrättningarnas handläggning har varit förenade med avsevärd tidsutdräkt. Detta har varit en av anledningarna till att icke blott städer utan även expanderande köpingar och andra tätorter skaffat sig egna mättningsorganisationer för att klara av fastighetsbildningsfrågorna. Lantmäteriet har en besvärande arbetsbalans och skyldighet att på landsbygden utföra många och omfattande arbetsuppgifter för statliga och andra ändamål. Bl. a. på grund av det stegrade intresset för fritidsbebyggelse kan man förmoda att balansen kan komma att öka. Skall den statliga lantmäteriorganisationen nu även behålla de områden där städernas bostadsexpansion kan förväntas äga rum med åtföljande ökad förrättningsfrekvens, kan det antagas att stadsbyggandet kommer att bromsas på grund av långa väntetider för fastighetsbildning, samtidigt som kommunens möjligheter att leda och samordna fastighetsbildningen med övriga kommunala uppgifter försvåras. Nackdelarna med ett delat huvudmannaskap blir i detta sammanhang särskilt märkbara. De bästa förutsättningarna för uppnående av den eftersträfvade och nödvändiga snabbheten och säkerheten kan endast erhållas genom att kommunen får utöva huvudmannaskapet för fastighets-

bildningsverksamheten inom de nytillkomna områdena. Med en sådan åtgärd ökar det statliga lantmäteriets möjligheter att effektivare verka på den egentliga landsbygden.

Nyligen publicerade utredningar utvisar att koncentrationen av permanentbosättning till de större tätorterna tenderar att förlöpa snabbare än vad som tidigare beräknats. Mot denna bakgrund kan det inte anses försvarligt att ej tillvarataga alla föreliggande möjligheter att inordna fastighetsbildningen för stadsändamål så rationellt som möjligt i den lokala stadsbyggnadsprocessen.

Såsom förut framhållits är det en kommunal angelägenhet att upprätta planer och att fatta beslut om markanvändningen. Beträffande fastighetsbildning inom områden som varit föremål för eller avses bli föremål för planläggning enligt byggnadslagen kan jordbrukssynpunkter icke vara avgörande för vilken organisation som skall utföra förrättningen. Härvid torde de arbetsekonomiska och organisatoriska synpunkterna få tillmätas stor betydelse. Avgörandet av frågan om tillämpliga fastighetsbildningsregler och därmed också om utformningen av mätningsorganisationen bör kunna anförtros de berörda kommunerna själva. Där städer och övriga stadssamhällen önskar få ett enhetligt huvudmannaskap för sitt fastighetsbildnings- och mätningstväsande bör därför några hinder för en sådan anordning icke resas. Av denna anledning synes en strikt regional avgränsning, som nu föreslagits, icke vara lämplig. De önskemål som föranlett lagförslaget tillgodoses genom nu gällande lag från år 1948 med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad. Ur arbetsorganisatorisk synpunkt har 1948 års lag även den fördelen att alla ansökningar om förrättningar ställes till kommunens byggnadsnämnd, som sedan vidarebefordrar dem till det statliga lantmäteriet och kommunens eget mätningstväsande. Härvid synes det naturligt att lantmäteriet utför de förrättningar som är ett led i jordbrukets rationalisering, liksom man måste förutsätta att, där landsbygdsreglerna bestämts skola gälla och den kommunala mätningstjänsten har kompetens att handlägga förrättningar enligt jorddelningslagen, han erhåller rätt att utföra förrättningar för bebyggelseändamål i tätbebyggda delar av kommunens landsbygdsområden samt där tätbebyggelse är att förväntas. En lagstiftning som på här skisserat sätt syftar till en specialisering med avseende på olika förrättningsändamål måste dessutom för både de statliga och kommunala myndigheterna innebära betydande rationaliseringsvinster. Som vi ser det skall målsättningen vara att både kvalitativt och kvantitativt nå bästa möjliga resultat med utnyttjande av de inom landet tillgängliga resurserna.

Bedömningar och avgöranden för att lösa den aktuella frågan hör på längre sikt naturligt samman med behandlingen av det av 1954 års fastighetsbildningskommitté framlagda förslaget till fastighetsbildningslag.

Skall några åtgärder i nu berört hänseende vidtagas, borde egentligen 1948 års lag i första hand kunna vara utgångspunkt. Om man likväl godtagger principen med en ny provisorisk lag, anser vi emellertid att det framlagda förslaget måste omarbetas efter nu angivna riktlinjer och i enlighet med det förslag som bifogas denna motion. Härvid erhålles i stort sett de av oss önskade resultaten.

Med åberopande av vad ovan anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 169:1964 ville besluta om de ändringar i det framlagda lagförslaget som föranleds av de i denna motion redovisade synpunkterna och med i huvudsak den utformning som närmare angivits i bifogade "Nytt förslag till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m. m."

Stockholm den 27 oktober 1964

Eric Svenning

Einar Henningsson

Rune Johansson

i Norrköping

John R. Anderson

Sigvard Larsson

i Umeå

Bilaga

Nytt förslag

till

*Lag med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter
ändring i kommunal indelning m. m.*

(1—3 §§ i propositionsförslaget ersättes med nedanstående 1—3 §§.)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Föres område, där beträffande fastighetsbildning bestämmelserna på landet äga tillämpning, genom ändring i kommunal indelning till stad, må Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer, om så befinnes påkallat av hänsyn till jordbruksnäringen eller skogsbruket, förordna att beträffande fastighetsbildning inom området skola utan hinder av vad som stadgas i lagen om fastighetsbildning i stad nämnda bestämmelser gälla för området även efter indelningsändringen.

Vad i första stycket sägs skall gälla även utan samband med ändring i kommunal indelning och vid nybildning av stad.

Sådant förordnande som ovan nämnts må av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer återkallas, när förhållandena föranleda därtill, och skall vara förfallet beträffande mark, för vilken stadsplan fastställts, så ock beträffande mark, för vilken byggnadsplan fastställts efter den 1 januari 1948, såvida marken enligt planen är avsedd för annat än jordbruksändamål.

2 §.

Förordnande enligt denna lag medför icke ändring av vad i lagen om fastighetsbildning i stad stadgas angående ansökan om förrättning, behörighet att verkställa förrättning, förfarandet då förrättningsman finner sig jävig, underrättelse till registerförare och förvaring av konceptakt. Är fråga om förrättning för nybildning av fastighet avsedd för jordbruk eller skogsbruk eller att i samma syfte ändra befintliga, dylika fastigheter, och är ej den, som enligt sistnämnda lag skolat verkställa förrättningen, behörig därtill enligt lagen om delning av jord å landet eller särskilt av Konungen meddelat bemyndigande, skall dock byggnadsnämnden för förrättningsens verkställande överlämna ansökningsen till distriktslantmätaren.

3 §.

Avser ifrågasatt sammanläggning mark, belägen såväl inom som utom område som omfattas av förordnande enligt denna lag, skall sammanläggningen ävensom fråga om förrättning som påkallas för densamma handläggas och bedömas, som om förordnandet gällt all den i sammanläggningen ingående marken.

Meddelas förordnande enligt denna lag eller upphör sådant förordnande

att gälla skall detta icke inverka å ärende, däri förrättning börjats dessförinnan, eller å ärende rörande sammanläggning, som sökts tidigare eller varav ärende som nyss nämnts är beroende; dock skall, då förordnande upphört att gälla, vad i 19 kap. 2 och 3 §§ lagen om delning av jord å landet stadgas ej utgöra hinder för avstyckning eller sammanläggning.

(4 och 5 §§ samt övergångsbestämmelserna i propositionsförslaget bibehålles oförändrade.)